Šola za ekonomijo, turizem in kmetijstvo

ZAKAJ SE MLADI NE ODLOČAJO ZA KMETIJSTVO?

RAZISKOVALNO PODROČJE: BIOTEHNOLOGIJA, GOZDARSTVO, KMETIJSTVO ALI VETERINA

AVTORJI: Pija Rokavec,
Maša Pleteršek,
Simon Kotnik

MENTORICA: Natalija Jurgec

Ptuj, 2025

» Our farmers deserve praise, not condemnation; and their efficiency should be cause for gratitude, not something for wich they are penalized.«

(President John F. Kennedy)

»Naši kmetje si zaslužijo pohvalo ne obsojanja; ter njihova učinkovitost bi morala biti razlog za hvaležnost, ne nekaj, za kar so kaznovani«

(John F. Kenedy)

» Farming looks might easy when your plow is a pencil, and you're a thousand miles from the field«

(Dwight D. Eisenhower)

»Kmetovanje je videti zelo enostavno, kadar je vaš plug svinčnik in ste tisoč mikj od polja.«

(Dwight D. Eisenhower)

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so nam pomagali pri pripravi te raziskovalne naloge.

Posebna zahvala gre naši mentorici Nataliji Jurgec za usmeritve in nasvete. Zahvaljujemo se tudi gospodarju kmetije Vogelnik in gospodarju kmetije Pleteršek, ki so si vzeli čas za deljenje svojih izkušenj in pogledov na izzive mladih v kmetijstvu.

Hvaležni smo tudi vsem dijakom, ki so odgovorili na naše ankete in nam s tem pomagali potrditi na naše hipoteze.

Pri tem pa smo tudi zelo hvaležni našim družinam in prijateljem za podporo pri raziskovanju te naloge.

Vaša pomoč in spodbuda sta nam omogočili, da smo nalogo uspešno zaključili.

KAZALO VSEBINE

UVOD ... 7
HIPOTEZE ... 7
TEORETIČNI DEL ... 8
SLOVES KMETA ... 8
Kmet pred 100 leti ... 8
Razvoj skozi 20. stoletje ... 8
Kmet danes ... 9
Družbeni in kulturni vidik ... 9
Starševska pričakovanja in želja po boljšem življenju ... 9
Vpis v kmetijske programe: Rezerva za manj uspešne učence ... 10
Družbene posledice: Pomanjkanje mladih na podeželju ... 11
Kaj danes pomeni reči “Sem kmet”? ... 11
Izzivi, ki ostajajo ... 11
Štirikrat več samomorov ... 11
PREVEČ DELA IN SKRBI ... 12
Družbeni vidik ... 13
Podnebne posledice ... 13
Psihološke posledice ... 13
Možne rešitve ... 14
Dobre, a žal pozabljene prakse ... 14
Fizično delo brez strojne pomoči ... 15
Živinoreja ... 15
Poljedelstvo ... 15
Vrtnarstvo ... 16
Skrbi in odgovornosti ... 16
Skrb za živali ... 17
Skrb za rastline ... 17
Finančne skrbi ... 17
Psihični in čustveni pritiski ... 17
Stalna prisotnost in nevarnosti ... 18
Usklajevanje dela in zasebnega življenja ... 18
PREMALO SPODBUD IN AKTIVNEGA SODELOVANJA S STRANI DRŽAVE ... 19
ANALIZA ANKET ... 23
ZAKLJUČEK ... 26
PRILOGE: ... 27

INTERVJU Z GOSPODARJEM EKOLOŠKE KMETIJE VOGELNIK 27
INTERVJU Z GOSPODARJEM KMETIJE PLETERŠEK 28
VIRI: 29

Kazalo slik

Slika 1/ Izbira poklicev 10
Slika 2/ utrujenost 12
Slika 3/ bolečine 12
Slika 4/ živinoreja 15
Slika 5/ poljedelstvo 15
Slika 6/ vrtnarstvo 16
Slika 7/ skrb 16
Slika 8/ živali 17
Slika 9/ rastline 17
Slika 10/ graf 1 19
Slika 11/ graf 2 20
Slika 12/ kmet 21
Slika 13/ prostorska stiska 22

POVZETEK

Naslov raziskovalne naloge smo si izbrali zaradi trenutno še bolj preudarnih problematik v kmetijstvu. Zavedamo se kakšen pomen ima kmetijstvo ne samo na lokalni in državni ravni ampak tudi na svetovni ravni. zato smo si postavili vprašanja zakaj je trenutno stanje v kmetijstvu takšno kakršno je, nakar smo pridobili tudi hipoteze. V raziskovalni nalogi smo za potrditev hipotez uporabili različne metode kot so: metoda anketiranja in intervjujev in metoda analiza podatkov. Ugotovili smo ključne težave s katerimi se kot posamezniki iz dneva v dan soočajo kmetje in kmetijstvo kot celotna panoga, ugotovili smo tudi razloge za te težave in v določenih primerih prav tako podali rešitve.

V upanju, da bi na to panogo posvetili malo svetlobe in da bi določene težave vzeli pod drobnogled, smo pripravili nekaj ukrepov katere bi država lahko vzpostavila :

1. Povečanje/pravilna razporeditev finančnih podpor in subvencij.
2. Izboljšanje dostopa do trgov.
3. Vzpostavitev boljših programov izobraževanja in usposabljanja.
4. Investiranje v raziskave in inovacije.
5. Uveljavljanje politik za varovanje okolja ampak ne brez sodelovanja KMETA!.
6. Zagotavljanje socialnih in zdravstvenih storitev za kmete in njihove družine.
7. Vključevanje kmetov v oblikovanje politik.
8. Omogočanje boljšega dostopa do digitalnih orodij in tehnologij.

Naše raziskave so potrdile vse tri hipoteze in izpostavile pomen državne podpore in aktivnega sodelovanja z kmeti za trajnostni razvoj kmetijstva v Sloveniji.

Ključne besede: Kmetijstvo, Gospodarstvo, Mladi, Ugled

ABSTRACT

We chose the title of the research paper due to the currently more pressing issues inagriculture. We are aware of the importance of agriculture not only at the local and national levels but also at the global level. Therefore, we raised questions about why the current state of agriculture is as it is, and then we formulated hypotheses. In the research paper, we used various methods to confirm the hypotheses, such as the survey and interview methods and data analysis methods. We identified the key problems that farmers and agriculture as a whole face on a daily basis. We also identified the reasons for these problems and, in certain cases, provided solutions.

In the hope of shedding some light on this sector and taking a closer look at certain problems, we have prepared some measures that the state could implement:

- Increase/proper allocation of financial support and subsidies.
- Improve access to markets.
- Establish better education and training programs.
- Invest in research and innovation.
- Implement environmental protection policies but not without the involvement of farmers!
- Ensure social and health services for farmers and their families.
- Involve farmers in policy-making processes.
- Enable better access to digital tools and technologies.

Our research confirmed all three hypotheses and highlighted the importance of state support and active collaboration with farmers for the sustainable development of agriculture in Slovenia.

Keywords: Agriculture, Economy, Youth, Reputation

UVOD

Kmetijstvo igra ključno vlogo pri zagotavljanju hrane in trajnostnem razvoju. Kljub temu pa se kmetje pogosto soočajo s številnimi izzivi, ki vplivajo na njihov sloves in kakovost življenja. Namen te raziskovalne naloge je raziskati, kako različni dejavniki vplivajo na sloves kmetov ter preučiti, kakšen je njihov vpliv na uspešnost in vzdržnost kmetijstva.

Ena izmed ključnih hipotez, ki jih bo raziskava obravnavala, je sloves kmeta v sodobni družbi. Kmetje so pogosto stereotipno prikazani in podcenjeni, kar vpliva na njihov družbeni status in samozavest. Raziskava bo preučila, kako javno mnenje in medijska upodobitev vplivata na sloves kmetov ter kakšne posledice ima to na njihovo delo in življenje.

Druga hipoteza se osredotoča na obseg dela in skrbi, s katerimi se kmetje soočajo. Kmetijstvo zahteva veliko fizičnega dela in odgovornosti, kar lahko privede do preobremenjenosti in stresa. Raziskava bo preučila, kako obseg dela vpliva na kakovost življenja kmetov ter kakšni ukrepi so potrebni za zmanjšanje negativnih vplivov.

Tretja hipoteza pa obravnava pomanjkanje spodbud in aktivnega sodelovanja s strani države. Kmetje pogosto nimajo zadostne podpore in motivacije, kar vpliva na njihovo učinkovitost in inovativnost. Raziskava bo preučila, vse težave in kako se lahko le te vsaj nekatere tudi odpravijo.

HIPOTEZE

V naši raziskovalni nalogi smo si zadali 3 hipoteze:

- Sloves kmeta v Sloveniji
- Preveč dela in skrbi
- premalo spodbud in aktivnega sodelovanja iz strani države

TEORETIČNI DEL

SLOVES KMETA

V preteklosti, zlasti pred industrijsko revolucijo in urbanizacijo, je bil kmet v slovenski družbi zelo spoštovan. Kmetijstvo je bilo osnovna gospodarska dejavnost, večina prebivalstva pa je živela na podeželju. Kmet je bil sinonim za delavnost, vztrajnost in povezanost z naravo. Ker je zagotavljal hrano, osnovno preživetje in vzdrževal družinsko posestvo, je užival ugled v lokalni skupnosti.

V tradicionalni slovenski kulturi so bili kmetje pogosto predstavljeni kot steber narodne identitete. Pregovori, pesmi in običaji so slavili delo na zemlji, številne družine so se ponosno ponašale s svojo kmečko dediščino. Tudi med vojno in v obdobjih političnih pretresov so kmetje igrali pomembno vlogo pri ohranjanju naroda, saj so z delom na zemlji zagotavljali samooskrbo.

(Kviz Mladi in kmetijstvo | KGZ Slovenije, 2025)

Kmet pred 100 leti

Na začetku 20. stoletja, okoli leta 1925, je bila Slovenija del Kraljevine SHS (kasneje Kraljevine Jugoslavije). Takrat je bilo kmetijstvo v veliki meri samooskrbno, večina prebivalstva pa je živela na podeželju. Kmetje so obdelovali majhne, pogosto razdrobljene kmetije, kjer so pridelovali hrano predvsem za lastne potrebe. Gojili so različne poljščine, kot so pšenica, koruza, krompir in zelenjava, ter rediti živino za mleko, meso in volovsko moč.

Delo na kmetiji je bilo fizično naporno in v veliki meri odvisno od ročnega dela ter preprostih orodij, kot so plugi, motike in srpi. Mehanizacija je bila redka, večinoma omejena na večje posesti ali bogatejše kmete. Življenje kmeta je bilo povezano z naravnimi cikli, odvisno od vremena in letine. Socialni položaj kmetov ni bil zavidljiv – pogosto so bili na obrobju družbe, njihovo delo pa je bilo podcenjeno.

Poleg tega so kmetje v tem obdobju pogosto živeli v skromnih razmerah, z omejenim dostopom do izobraževanja in zdravstvenih storitev. Tradicionalni običaji in medsebojna pomoč znotraj skupnosti so bili ključnega pomena za preživetje.

Razvoj skozi 20. stoletje

Po drugi svetovni vojni je Slovenija postala del Socialistične federativne republike Jugoslavije. Kmetijstvo se je začelo kolektivizirati, vendar v Sloveniji proces ni bil tako intenziven kot v nekaterih drugih socialističnih državah. Nastajala so kmetijska gospodarstva zadrug, vendar so zasebne kmetije ostale pomemben del podeželja.

Država je začela spodbujati mehanizacijo in uvajanje sodobnejših kmetijskih tehnik. Kmetije so začeli uporabljati traktorje, kombajne in druge stroje, kar je izboljšalo produktivnost in zmanjšalo fizično obremenitev. Prav tako so se začeli uvajati sodobnejši pristopi v živinoreji in poljedelstvu, kot so umetna gnojila, zaščitna sredstva za rastline in nove sorte poljščin.

Kmet danes

V današnjem času, ko je Slovenija del Evropske unije, je kmetijstvo prešlo v novo obdobje. Sodobni kmet je podjetnik, ki mora obvladati ne le pridelavo hrane, ampak tudi trženje, upravljanje s subvencijami ter razumevanje okolijskih in zakonodajnih zahtev.

Slovenski kmetje se danes pogosto usmerjajo v specializirane dejavnosti, kot so ekološko kmetovanje, pridelava avtohtonih sort, turizem na kmetiji ter predelava živil z dodano vrednostjo. Pristopi k trajnostnemu kmetijstvu so v ospredju, saj se vse bolj poudarja varovanje okolja, zmanjšanje uporabe kemikalij ter ohranjanje biotske raznovrstnosti.

Mehanizacija in digitalizacija sta močno napredovali. Kmetje uporabljajo sodobne stroje, drone, satelitsko spremljanje posevkov in informacijske sisteme za spremljanje pridelave in živinoreje. Poleg tega je pomembna tudi povezanost z globalnimi trgi, saj morajo kmetje svoje pridelke in izdelke uspešno prodajati tudi zunaj meja Slovenije.

Družbeni in kulturni vidik

Medtem ko je bil kmet v preteklosti pogosto le »preživljavec«, je danes tudi nosilec kulturne dediščine. Kmetje skrbijo za ohranjanje tradicionalnih običajev, ljudske arhitekture in tipične krajine, kar ima velik pomen za turizem in nacionalno identiteto. Kljub temu pa se slovensko podeželje sooča z izzivi, kot so staranje prebivalstva, opuščanje kmetij in pomanjkanje mladih, ki bi nadaljevali družinsko tradicijo.

Starševska pričakovanja in želja po boljšem življenju

Po drugi svetovni vojni, predvsem pa v obdobju Jugoslavije in kasneje v samostojni Sloveniji, je veliko staršev začelo gojiti prepričanje, da bo izobrazba otrokom omogočila boljše življenje. Trdo delo na zemlji, ki je vključevalo fizične napore, nepredvidljive dohodke in odvisnost od narave, ni bilo več tako privlačno.

Številni starši, ki so sami odraščali na kmetijah, so spodbujali otroke, naj se izobražujejo za poklice v industriji, storitvenih dejavnostih ali javni upravi. »Uči se, da ti ne bo treba garati na polju, kot sem moral jaz,« je bil pogost stavek, ki je zaznamoval generacije mladih. S tem so starši pogosto nehote ustvarjali negativno percepcijo kmetijskega dela, ki je veljalo za manj vredno ali »zadnjo možnost«.

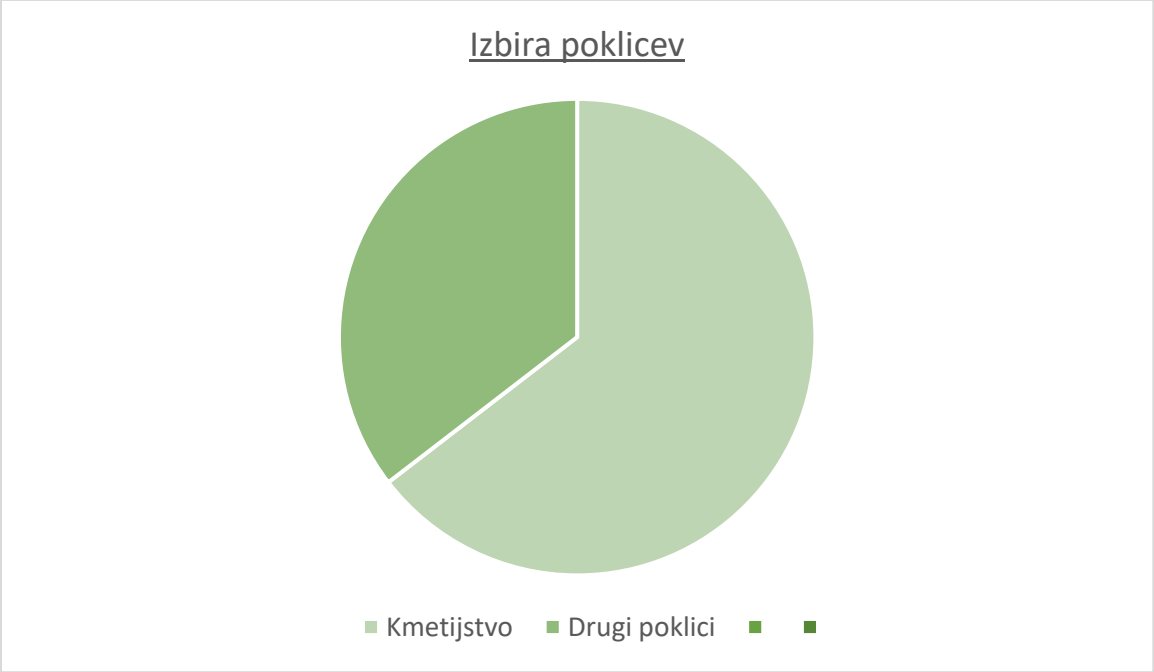
Vpis v kmetijske programe: Rezerva za manj uspešne učence

Posledica takšnega razmišljanja je bila, da so se kmetijski izobraževalni programi v srednjih šolah in na fakultetah pogosto znašli na dnu seznama želja učencev. Kmetijske šole so bile pogosto izhod v sili za tiste, ki se niso uvrstili v bolj priljubljene ali zahtevnejše programe.

Mnogi učenci so vpisovali kmetijske šole ne zato, ker bi jih to področje zares zanimalo, temveč zato, ker so bile druge možnosti zanje zaprte. Tako se je oblikovala stigma, da je kmetijska šola izbira za »manj sposobne« ali »tiste brez pravega cilja«. To je vplivalo na kakovost in motivacijo dijakov ter na ugled kmetijskih poklicev v širši družbi.

(Kmet nekoč in danes - Slovenec, 2025)

V opravljeni anketi je sodelovalo 98 dijakov Šolskega centra Ptuj. Ob vprašanju za izbiro poklica se je 36 dijakov odločilo, da bi opravljali poklic kmeta, preostalih 62 pa so raje izbrali druge poklice, kot so elektrotehnik, ekonomist, trgovec, strojni tehnik, računovodja.

Slika 1/ Izbira poklicev

Družbene posledice: Pomanjkanje mladih na podeželju

Omenjeni trendi so povzročili tudi konkretne demografske in gospodarske spremembe na podeželju. Številne mlade generacije so zapuščale družinske kmetije in se selile v mesta. Kmetije so ostajale brez naslednikov, kar je povzročilo staranje prebivalstva na podeželju in opuščanje kmetijskih površin.

Poleg tega so kmetijske panoge začele primanjkovati usposobljene delovne sile. Zaradi pomanjkanja motiviranih mladih, ki bi se posvetili sodobnemu kmetijstvu, so številne kmetije ostale pri zastarelih metodah dela ali pa so celo propadle.

Kaj danes pomeni reči "Sem kmet"?

Danes lahko izjava »Sem kmet« pomeni različne stvari, odvisno od konteksta:

• Med starejšimi generacijami in na podeželju pogosto še vedno vlada tradicionalen pogled, kjer je kmet sinonim za delavnost, skromnost in preživetje.

• Med mlajšimi generacijami in v urbanem okolju pa se vse bolj uveljavlja podoba kmeta kot podjetnika, ki obvladuje sodobne tehnologije, skrbi za trajnost in ohranja kulturno dediščino.

Sodobni kmetje, ki uspešno nastopajo na trgu, svoje zgodbe delijo na družbenih omrežjih in inovativno pristopajo k pridelavi in predelavi hrane, uživajo vse večji ugled. Ljudje cenijo njihovo delo, še posebej v kontekstu lokalne in ekološke pridelave.

Izzivi, ki ostajajo

Kljub vsem pozitivnim premikom pa v Sloveniji še vedno obstajajo izzivi pri dojemanju kmetov. Včasih se pojavljajo predsodki, zlasti v mestih, kjer je podeželje oddaljeno in nepoznano. Nekateri še vedno kmete dojemajo skozi prizmo zastarelih stereotipov.

Poleg tega so številne majhne kmetije še vedno finančno ranljive, kar lahko vpliva na samozavest in javno podobo kmetov. Državne in evropske podpore, spodbude za mlade kmete ter promocija kmetijstva kot perspektivne kariere so ključne za nadaljnje izboljšanje ugleda tega pomembnega poklica.

Štirikrat več samomorov

Slovenija se sooča z zaskrbljujočimi podatki: nesreče pri delu na kmetijah so pogostejše, stopnja samomorilnosti med kmeti pa je štirikrat višja kot pri drugih poklicih. Pogosto delajo sami, zaradi česar se veča občutek izoliranosti. Delo na družinskih kmetijah pa zaradi neprestanega sobivanja povečuje možnosti konfliktov. Kmetovo delo, vemo, ne pozna 8-urnih delovnikov, prav tako se ne ustavi za poletne počitnice. Na Finskem so na primer že uvedli podporne skupine za pomoč pri delu na kmetijah, ko so kmetje na dopustu.

PREVEČ DELA IN SKRBI

Kmetijstvo je temeljna dejavnost, ki že tisočletja omogoča preživetje človeštva. Kljub svoji osnovni vlogi pri zagotavljanju hrane in surovin pa ostaja kmetijstvo tudi ena najbolj zahtevnih nepredvidljivih panog. Sodobni kmet se sooča z nenehnimi izzivi, kot so podnebne spremembe, tehnološke zahteve, ter vse večji družbeni in okoljski pritiski. Poleg tega pa se kmetijstvo že tradicionalno povezuje z intenzivnim delom, dolgimi urami in pogosto neprevedljivimi rezultati.

Kmetijstvo predstavlja enega izmed najstarejših in najpomembnejših poklicev, ki zagotavlja prehransko varnost in oskrbo prebivalstva. Kljub tehnološkemu napredku in mehanizaciji pa na številnih slovenskih kmetijah ostaja veliko dela, ki ga je treba opraviti ročno. To vključuje fizično delo, številne skrbi ter psihični in čustveni pritisk, s katerimi se kmetje soočajo vsakodnevno.

Hipoteza, da imajo kmetje zaradi prevelike količine dela in skrbi, je danes še bolj aktualna kot kadarkoli prej. Razvoj tehnologije, globalizacije in večje potrebe po trajnostnih praksah so sicer prinesli določene izboljšave v učinkovitosti, vendar so hkrati povečali kompleksnost in obseg nalog, s katerimi se kmetje soočajo. Pomanjkanje delovne sile na podeželju dodatno obremenjuje kmetijske delavce, zaradi česar so pogosto prisiljeni opraviti veliko več dela, kot je fizično in psihično zdravo. Takšne razmere povzročajo utrujenost, stres in slabšajo kakovost življenja, kar se dolgoročno kaže v zdravstvenih težavah in zmanjšani produktivnosti.

Slika 2/ utrujenost

Slika 3/ bolečine

(Zakaj je produktivnost dela v kmetijstvu EU upadla, v Sloveniji ne, 2025)

Družbeni vidik

Družbeni vidik kmetijstva razkriva še en pomemben vidik te hipoteze- kmetje so pogosto spregledani, ko gre za podporo in razumevanje njihov težav. Medtem ko se sodobne družb vse bolj usmerjajo v urbano življenje, pogosto pozabljamo, da hrana na naših mizah ni samoumevna. Velik del odgovornosti nosijo kmetje, ki svoje dni posvečajo negotovemu in pogosto podcenjenemu delu. Ta družbena dinamika pogosto vodi do občutka izoliranosti in pomanjkanja podpore, kar še dodatno povečuje skrbi kmetov.

Podnebne posledice

Podnebne spremembe so eden največjih dejavnikov, ki prispevajo k naraščajočim skrbem in delu v kmetijstvu. Nezanesljivost vremenskih razmer, pogostejše naravne nesreče in izzivi, povezani z prilagajanjem novim ekološkim razmeram, postavljajo kmete v položaj, kjer morajo vedno znova prilagajati svoje prakse. Ti dejavniki pogosto prisegajo njihovo sposobnost obvladovanja, kar vodi v občutek nemoči in dodatno obremenitev.

Psihološke posledice

Poleg že omenjenih izzivov je pomembno opozoriti tudi na psihološke posledice, ki jih povzroča prekomerno delo in nenehni stres v kmetijstvu. Številne študije so pokazale, da se kmetje soočajo z višjimi stopnjami anksioznosti, depresije in celo samomorilnosti v primerjavi z mnogimi drugimi poklicnimi skupinami. To je posledica več dejavnikov, kot so socialna izolacija, dolgi delovni dnevi, finančna negotovost ter občutek odgovornosti za preživetje družine in ohranjanje kmetije za prihodnje generacije. Kmetijstvo tako postane ne samo fizično, ampak tudi čustveno izčrpavajoča dejavnost. Razumeti je treba tudi kulturne in medgeneracijske vplive, ki oblikujejo delovne navade kmetov. Kmetijstvo je pogosto družinska tradicija, ki se prenaša iz generacije v generacijo.

Ta tradicija sicer krepi povezanost z zemljo in poslanstvo kmetijstva, a hkrati lahko prinaša občutek dolžnosti in odgovornosti, ki presega posameznikove zmožnosti. Mlajše generacije kmetov so tako pogosto razpete med željo po ohranjanju družinske tradicije in pritiski sodobnega sveta, ki zahteva hitrejše prilaganje spremembam in večjo učinkovitost.

(Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano | GOV.SI, 2025)

Možne rešitve

Pomembno je, da prepoznamo pomen sistemskih rešitev za te težave. Razvoj programov za podporo kmetom lahko zmanjša delovno obremenitev in skrbi. Prav tako je treba spostaviti boljše podporne mreže, ki bi kmetom omogočale dostop do strokovnjakov za duševno zdravje ter prostor za deljenje svojih izkušenj in težav.

Tehnologija igra ključno vlogo pri razbremenitvi kmetov. Avtomatizacija in digitalizacija procesov lahko pomagata zmanjšati fizično delo in izboljšati učinkovitost. Na primer, uporaba pametnih sistemov za spremljanje pridelkov ali živali lahko kmetom omogoči, da se osredotočijo na strateške odločitve, namesto da bi se ukvarjali z rutinskimi opravili. Vendar pa mora biti uvedba takšnih tehnologij dostopna in prilagojena potrebam vseh vrst kmetij, ne samo velikim in kapitalsko močnim.

Preveč dela in skrbi v kmetijstvu je zato pomembno izhodišče za razumevanje zapletenega položaja kmetov v sodobni družbi. Z naslovitvijo fizičnih, psiholoski, ekonomskih in socialnih vidikov njihovega dela lahko ustvarimo bolj podporno okolje, ki bo omogočala trajnostno i zdravo delovanje kmetijskega sektorja. Kmetijstvo ni zgolj gospodarska dejavnost- je način življenja in osnova naše skupne prihodnosti. Da bi ta panoga lahko uspevala, moramo poskrbeti za tiste, ki stojijo v njenem središču: kmete, ki s svojim trudom in predanostjo skrbijo za preživetje vseh nas.

Ključni element za zmanjšanje preobremenjenosti v kmetijstvu je tudi izobraževanje. Kmetom je treba zagotoviti dostop do znanja o sodobnih metodah kmetovanja, tehnoloških inovacijah in poslovnih strategijah. Usposabljanje jim lahko pomaga bolje načrtovati in optimizirati delo ter zmanjšati nepotrebne obremenitve. Prav tako je pomembno, da se jih spodbuja k boljšemu razumevanju upravljanja s tveganji, na primer z zavarovanjem pridelkov in vodenjem finančnih načrtov.

Dobre, a žal pozabljene prakse

Kmetijstvo pogosto temelji na povezanosti in sodelovanju znotraj lokalnih skupnosti. Tradicionalno je bil kmet, ki je z delom in znanjem prispeval k blagajni celotnega okolja.

Lokalne skupnosti lahko prav tako igrajo pomembno vlogo pri prepoznavanju in nagrajevanju truda kmetov. Organizacija prireditev, sejmov in drugih dogodkov, ki izpostavljajo pomen kmetijstva, prispeva k večjemu spoštovanju njihovega dela ter zmanjšuje občutek izoliranosti.

Kmetijstvo kot panoga, ki zagotavlja osnovne dobrine za preživetje, zahteva večje priznavanje in podporo s strani družbe. Preveliko dela in skrbi, s katerimi se soočajo kmetje, niso le njihov osebni problem, temveč odsev širših sistemskih izzivov, ki jih je treba nasloviti. Z usklajenim delovanjem politike, lokalnih skupnosti, izobraževalnih ustanov in posameznikov lahko ustvarimo bolj podporno okolje za kmetijsko dejavnost. S tem bomo zagotovili, da bodo kmetje, ki so ključni člen prehranske verige, lahko delovali v razmerah, ki jim omogočajo ne le preživetje, temveč tudi boljšo kakovost življenja.

Fizično delo brez strojne pomoči

Fizično delo v kmetijstvu vključuje vrsto opravil, ki zahtevajo moč, vzdržljivost in vztrajnost. Kljub obstoju kmetijske mehanizacije se marsikje, predvsem na manjših in tradicionalnih kmetijah, še vedno veliko dela opravlja ročno.

Živinoreja

V živinoreji ročno delo obsega hranjenje živali, nošenje težkih vreč krme, čiščenje hlevov, molžo, oskrbo bolnih živali in pomoč pri kotitvah. Pri tem je pomembna tudi natančnost in nega, saj morebitne napake lahko resno ogrozijo zdravje živali.

Slika 4/ živinoreja

Poljedelstvo

V poljedelstvu je veliko ročnega dela povezanega s sajenjem, obiranjem pridelkov, pletjem, obrezovanjem sadnega drevja in trte ter pripravo zemlje. Ročno delo je pogosto nujno pri občutljivih pridelkih ali na manjših, težje dostopnih površinah.

Slika 5/ poljedelstvo

Vrtnarstvo

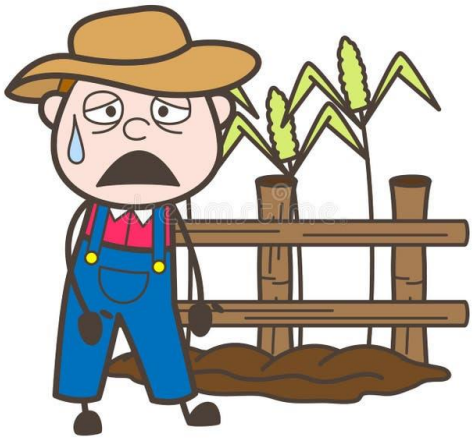
Vrtnarstvo zahteva nenehno pozornost in nego. Ročno sajenje in vzdrževanje vrtnin, obiranje plodov ter odstranjevanje plevela so opravila, ki zahtevajo veliko fizičnega dela, predvsem v sezoni zorenja.

Slika 6/ vrtnarstvo

Skrbi in odgovornosti

Delo v kmetijstvu ni le fizično naporno, ampak prinaša tudi številne skrbi in odgovornosti. Kmetje morajo nenehno skrbeti za zdravje in dobrobit živali ter za rast in razvoj rastlin, hkrati pa se soočajo s finančnimi in organizacijskimi izzivi.

Slika 7/ skrb

Skrb za živali

Živali zahtevajo dnevno pozornost, ne glede na praznike ali vremenske razmere. Kmetje morajo zagotavljati ustrezno prehrano, spremljati zdravstveno stanje živali ter poskrbeti za varnost in higieno v hlevih.

Slika 8/ živali

Skrb za rastline

Pri poljedelstvu in vrtnarstvu je potrebno poskrbeti za pravilno sajenje, zaščito pred boleznimi in škodljivci ter za optimalne pogoje za rast. Nepravilna oskrba lahko pomeni izgubo celotnega pridelka.

Slika 9/ rastline

Finančne skrbi

Finančna negotovost je stalnica v kmetijstvu. Vpliv vremena, nihanje cen na trgu, stroški gnojil, semen in veterinarskih storitev so dejavniki, ki lahko resno ogrozijo preživetje kmetije.

Psihični in čustveni pritiski

Poleg fizične izčrpanosti se kmetje soočajo tudi s psihičnim pritiskom. Stalna skrb za preživetje kmetije, nepredvidljive razmere in dolgi delavniki vplivajo na njihovo duševno zdravje.

Stalna prisotnost in nevarnosti

Delo na kmetiji se nikoli ne konča. Poleg fizične prisotnosti je kmet nenehno pod stresom zaradi morebitnih nevarnosti, kot so poškodbe pri delu, bolezni živali ali izguba pridelka zaradi vremenskih ujm.

Usklajevanje dela in zasebnega življenja

Zaradi narave dela na kmetiji je usklajevanje zasebnega in poklicnega življenja zelo zahtevno. Kmetje imajo omejene možnosti za prosti čas, dopust ali celo za vikend brez dela. To vpliva tudi na družinsko življenje, saj so pogosto v delo vključeni vsi družinski člani.

(Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije | KGZ Slovenije, 2025)

PREMALO SPODBUD IN AKTIVNEGA SODELOVANJA S STRANI DRŽAVE

Kmetijstvo je panoga kjer je ključnega pomena aktivno sodelovanje med kmeti ter vsemi ostalimi vplivnimi odločevalci v kmetijstvu npr. kmetijsko ministrstvo, kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, razni okoljevarstveniki, ipd.. Težave nastanejo kadar ti vplivni odločevalci sami brez da bi se posvetovali s kmeti, začnejo ustvarjati in sprejemati odločitve katere povzročajo škodo kmetu, bodisi z ustvarjanjem dodatne birokracije ali raznih ukrepov kateri so velikokrat nesmiselni ali nepravilno zastavljeni. Ter z možnostjo izkoriščanja z strani posameznikov kateri mečejo slabo luč na celotno kmetijsko panogo.

Vsi vemo da so kmetijski pridelki podcenjeni in da kmetje zato dobijo nadomestilo prihodka v obliki subvencij in v obliki raznih razpisov namenjenim širjenju kmetije in tehnološkim posodobitvam. Ti ukrepi so napačno razporejeni kar posledično vodi v nepravilno dodelitev sredstev kjer gre x-količina sredstev velikim podjetjem (***po poročilu statističnega urada RS je leta 2020 bilo 304 - kmetijskih podjetij katera so obdelovala 26.133ha kmetijskih zemljišč***) in ne malim oz. srednjim kmetijam (***po poročilu statističnega urada RS je leta 2020 bilo 68.027 družinskih kmetij usmerjenih v proizvodnjo in prodajo kmetijskih pridelkov katera obdelujejo 448.499ha kmetijskih zemljišč***)

	..Kmetijska podjetja		..Družinske kmetije		Pretežni namen kmetijske pridelave družinskih kmetij: za prodajo	
	Število kmetijskih gospodarstev	Kmetijska zemljišča v uporabi [ha]	Število kmetijskih gospodarstev	Kmetijska zemljišča v uporabi [ha]	Število kmetijskih gospodarstev	Kmetijska zemljišča v uporabi [ha]
2000	131	29.664	86.336	456.215	...	...
2010	221	26.581	74.425	447.851	29.999	320.286
2020	304	26.133	68.027	448.499	...	...

Slika 10/ graf 1

(grafičen prikaz vir:Kmetijska gospodarstva, splošni pregled po: KMETIJSKA GOSPODARSTVA, MERITVE , LETO. PxWeb=)

Ta problem bi naj rešil postopek ki se imenuje DEGRESIJA ali KAPICA katerega pomen je zmanjšanje količine plačil po različnih razredih (***Zaradi pravičnejše porazdelitve neposrednih plačil se plačila iz naslova osnovne dohodkovne podpore za trajnostno, ki so nad 60.000 evrov, znižujejo po tranšah***) a pri nas preprosto NE deluje. Trenutno gre približno 37% sredstev velikim podjetjem katera obdelujejo 4% naših obdelovalnih površin, kar je popolnoma ne logično saj več kot imaš obdelovalnih površin tem manjši so stroški obdelave/pridelave

	2000	2003	2005	2007	2010	2013	2016	2020
Površina vseh zemljišč na kmetijsko gospodarstvo [v ha]	11,0	12,0	11,9	12,2	12,0	12,3	12,8	13,1
Površina kmetijskih zemljišč v uporabi na kmetijsko gospodarstvo [v ha]	5,6	6,3	6,3	6,5	6,4	6,6	6,9	6,9
Površina kmetijskih zemljišč v zaraščanju in neobdelana kmetijska zemljišča na kmetijsko gospodarstvo [v ha]	0,6	0,5	0,5	0,5	0,4	0,3	0,2	0,4

Slika 11/ graf 2

(povprečna količina kmetijskih zemljišč na kmetijsko gospodarstvo vir:Povprečna velikost zemljišč na kmetijskih gospodarstvih [ha] po: MERITVE , LETO. PxWeb=)

(Home - Eurostat, 2025)

Še eden izmed znanih problemov so tako imenovani »KAVČ KMETJE«, to so kmetijska gospodarstva katera ne obdelujejo svoje zemlje ampak jo oddajajo v najem zato pa zahtevajo najemnino in vse subvencije katere bi najemnik pridobil. To ustvarja lažne podatke o številu kmetijskih gospodarstev in najemniku odvzame nujno potrebno finančno spodbudo brez katere je obdelava skoraj nesmiselna, saj je kmet prisiljen pokrivati stroške obdelave iz drugih virov financiranja. Zadeva se mora vzeti pod drobnogled saj so ravno takšna dejanja eden izmed krivcev za primanjkljaj finančnih sredstev za kmete.

Težavo bi lahko odpravili s kontrolami na terenu, s tem bi preprečili špekulacije, kot je črpanje subvencij za zemljišče, ki ga najema in obdeluje drug kmet. Tako se bi lahko znebili (kavč kmetov) ki svoje njive, travnike in pašnike dajejo v najem, sami pa pobirajo subvencije. Po evropskih pravilih lahko subvencije dobijo le tisti kmetje, ki zemljo zares obdelujejo.

(Podatkovna baza SiStat, 2025)

Slika 12/ kmet

(foto: bing AI)

Zraven nepravilno razporejenih finančnih nadomestil ter spodbud, so kmetje dodatno obremenjeni z nesmiselno in ne enakopravno birokracijo. Problem s katerim se sooča vedno več kmetij je prostorska stiska, v Sloveniji imamo glede na evropski standard še dodaten problem v sami geoprostorski postavitvi kmetij. Veliko kmetij je bistveno omejenih zaradi njihove same postavitve, npr.(sred vasi, na območju poplavne nevarnosti). Zato je edina logična rešitev, selitev kmetije izven vasi kjer se lahko nemoteno posodablja, izkoristi svoj proizvodni potencial in ostane konkurenčna na evropski ravni. Problemi nastajajo ob pričetku tega celotnega procesa, ko se mora kmet soočiti z dejstvom da bo postopek trajal tudi več kot 10 let. Kmet mora pridobit soglasje spremembe občinskega prostorskega akta, gradbeno dovoljenje, presoja vplivov na okolje ter skladnost prostorskih aktov občine. Zraven pa še številna mnenja ko so: varovana, varstvena in ogrožena območja, katera predstavljajo velik strošek v finančnem ter časovnem smislu. Medtem ko lahko velika podjetja pridobijo vso potrebno dokumentacijo v bistveno krajšem času zaradi svojih birokratskih zmožnosti, se postopki pri kmetijah bistveno podaljšajo. Prav tako je vredno omembe dejstvo, da z pomočjo države in občin lahko podjetja pozidavajo na kmetijski zemlji tudi najboljše kakovosti medtem ko se kmetje kateri hočejo graditi na lastni zemlji po kateri bodo posegali v bistveno manjši meri lahko obrišejo pod nosom. Vse skupaj je velik razlog zakaj slovenske kmetije ostajajo v veliki meri ne konkurenčne z evropskim trgom, in je še dodaten razlog zakaj mladi ne sprejmejo odločitve ostati doma na kmetijah saj preprosto ne vidijo poti do uspeha.

Slika 13/ prostorska stiska

(fotografija vasi v Sloveniji v kateri je razvidna prostorska stiska s katero se soočajo kmetje) (google earth)

Birokracija v kmetijstvu se nanaša na različne administrativne postopke, predpise in zahteve, s katerimi se morajo kmetje soočati pri svojem delu. Ta administrativna bremena lahko vplivajo na učinkovitost in uspešnost kmetijskih dejavnosti. Tukaj je nekaj ključnih vidikov birokracije v kmetijstvu:

1. **Registracija in dovoljenja**: Kmetje morajo pridobiti različna dovoljenja in registracije, kot so dovoljenja za uporabo zemljišč, registracija kmetij, pridobitev dovoljenj za gradnjo kmetijskih objektov ter dovoljenja za uporabo fitofarmacevtskih sredstev in gnojil.
2. **Poročanje in evidence**: Kmetje morajo voditi natančne evidence o svojih dejavnostih, kot so evidenca uporabe pesticidov, evidenca pridelave in prodaje pridelkov, evidenca o živinoreji ter poročanje o okoljskih vplivih kmetijstva.
3. **Subvencije in finančna podpora**: Za pridobitev subvencij in finančne podpore morajo kmetje izpolnjevati številne pogoje in oddati obsežno dokumentacijo. To vključuje izpolnjevanje vlog, prijav in poročil, kar lahko zahteva veliko časa in truda.
4. **Okoljski predpisi**: Kmetje se morajo držati okoljskih predpisov, ki urejajo uporabo vode, upravljanje odpadkov, varstvo tal in zraka ter ohranjanje biotske raznovrstnosti. To lahko vključuje pridobitev okoljskih dovoljenj in izpolnjevanje okoljskih standardov.
5. **Zdravstveni in varnostni predpisi**: Kmetje morajo zagotavljati varnost in zdravje svojih delavcev ter izpolnjevati zahteve glede varnosti hrane. To vključuje upoštevanje predpisov o higieni, varstvu pri delu ter veterinarskih predpisih.
6. **Trgovinski in tržni predpisi**: Kmetje morajo upoštevati predpise glede označevanja pridelkov, pakiranja, prevoza in trženja. To lahko vključuje pridobitev certifikatov kakovosti, izpolnjevanje standardov varnosti hrane ter sodelovanje v sistemih sledljivosti.

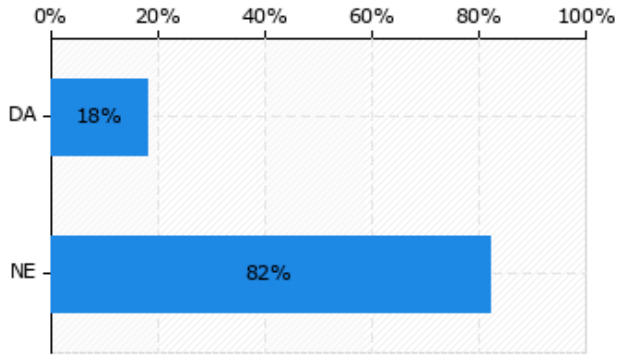
Povečana birokracija v kmetijstvu lahko predstavlja izziv za kmete, saj zahteva čas, sredstva in znanje za izpolnjevanje vseh administrativnih zahtev. Vendar pa lahko učinkovita administracija in podpora s strani države pripomoreta k lažjemu soočanju s temi izzivi in izboljšanju učinkovitosti kmetijstva.

(SURS, 2025)

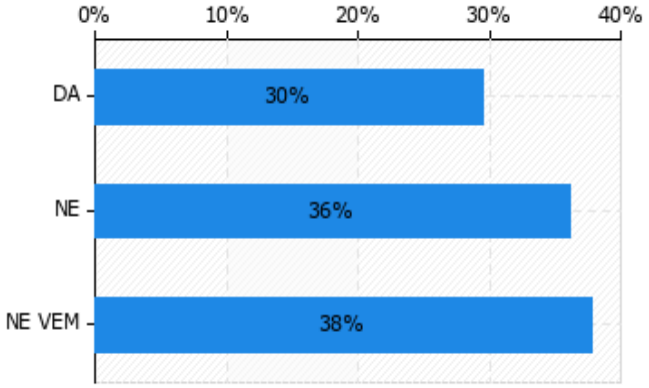
ANALIZA ANKET

V analizo je bilo vključenih – dijakov Šolskega centra Ptuj. Povprečna starost anketirancev je bila 18 let. Postavili smo jim naslednja vprašanja:

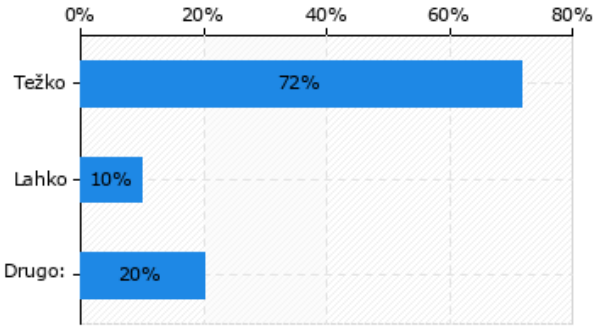
1. Ali živiš na kmetiji?

2. Bi živel na kmetiji?

3. Kakšno se ti zdi delo na kmetiji?

4. Zakaj mislite, da se mladi ne odločajo za kmetijstvo?

- Zato ker mogoče ni najlepše delo in zahteva dosti časa
- Ni financ
- Ker je delo zelo zahtevno, in \"v službi\" si 24/7/365
- Zaradi prostega časa
- Ker moreš delat celi dan, veliko skrbi, slabi vonji…
- Ker imajo več priložnosti in denarja v drugih stvareh
- Dragoceno delo, visoka cena kmetijskih pripomočkov, hrana za živali
- ni časa
- ker so leni
- ker je v drugem prihodnost
- preveč časa ti vzame
- Ker je premalo cenjen poklic
- Visoka cena kmetijske opreme
- Zaradi obveze, ki jo imaš z kmetijo. Cel čas si zaposlen z nekimi stvarmi, pozoren moreš biti na vreme in druge vremenske probleme.
- Zaradi preveč dela in premalo prostega časa
- Vpliv starejše populacije, strah pred neuspehom, ne najdejo partnerja, ki bi ga veselilo enako.
- Ker današnji otroci niso navajeni delati.
- Zelo slaba plača
- Ker ne prinaša toliko dohodka
- Ker ne moreš toliko hoditi na dopuste

Na podlagi zbranih odgovorov lahko zaključimo, da se mladi vse manj odločajo za kmetijstvo predvsem zaradi zahtevnosti in obsega dela, pomanjkanje prostega časa ter nizkega finančnega donosa. Kmetovanje zahteva veliko truda, odgovornosti in prilagajanja vremenskim razmeram, hkrati pa zaradi nizkih dohodkov in visokih stroškov opreme ne prinaša dovolj finančne stabilnosti. Mladi imajo danes več priložnosti v drugih poklicih, ki jim omogočajo boljše življenjske pogoje, več prostega časa in boljše plačilo.

5. Kaj si misliš o kmetovalcih nasploh?

- da ga potrebujem
- so pomembni in jih spoštujem
- da so res samostojni
- v redu osebe, pridni, skrbijo za izdelke ki jih potrebujemo za preživetje.
- všeč so mi, ker nam pridelujejo hrano
- zelo pridni ljudje
- nimam posebnega mnenja
- da na njih temeljimo.
- Delovni
- Brez njih ni hrane, čeprav v Sloveniji tega ne znamo ceniti- uvoz živil iz tujih držav
- da so preprosti in dobrosrčni ljudje

ZAKLJUČEK

V današnjem času se vse manj mladih odloča za kmetijstvo, kar je posledica različnih dejavnikov, kot so fizično naporno delo, finančna tveganja, negotovost glede prihodnosti in spremenjen življenjski slog.

Kljub temu kmetijstvo ostaja ključna panoga, ki zagotavlja prehransko varnost, ohranja podeželje in prispeva k trajnostnemu razvoju družbe. Pomembno je, da se zavedamo, da brez mladih kmetov prihodnost kmetijstva ni zagotovljena, zato je nujno poiskati rešitve, ki bodo to panogo naredile privlačnejšo za mlajše generacije.

Eden glavnih razlogov za upad zanimanja mladih za kmetovanje je občutek, da je ta panoga preveč tvegana in finančno nestabilna. Veliko mladih raje izbira poklice, ki ponujajo bolj predvidljive prihodke, manj fizičnega dela in več prostega časa. Poleg tega se sodobna družba vedno bolj oddaljuje od podeželskega načina življenja, kar pomeni, da mladi pogosto ne vidijo priložnosti v kmetovanju ali pa sploh nimajo stika s kmetijsko dejavnostjo. Kljub tem izzivom obstajajo tudi priložnosti, ki bi lahko spodbudile večje zanimanje mladih za kmetijstvo.

Tehnološki razvoj omogoča lažje in bolj učinkovito delo, hkrati pa se povečuje povpraševanje po ekološki in trajnostno pridelani hrani. Če bi mladi v kmetovanju prepoznali inovativno panogo s številnimi možnostmi za razvoj, bi se morda več njih odločilo za to pot. Državne in evropske subvencije ter podpora mladim prevzemnikom kmetij so že korak v pravo smer, vendar je potrebno še več vlaganja v izobraževanje, mentorstvo in promocijo kmetijstva kot perspektivne kariere.

Poleg finančnih spodbud in tehnoloških inovacij je ključno tudi izboljšanje družbenega ugleda kmetijstva. Mladi morajo razumeti, da je kmetijstvo strateško pomembna panoga, ki ni le delo na polju, temveč vključuje tudi podjetništvo, trženje, raziskave in razvoj novih pridelovalnih metod. S povezovanjem tradicionalnih vrednot s sodobnimi pristopi lahko kmetijstvo postane privlačno področje za ustvarjalne in ambiciozne mlade.

Za dolgoročno prihodnost kmetijstva bo nujno ustvariti boljše pogoje, ki bodo mladim omogočili lažji vstop v panogo in jim zagotovili dolgoročno stabilnost. To vključuje dostop do zemlje, kreditov in finančne podpore, pa tudi vzpostavitev močnih mrež podpore, kjer bi si mladi kmetje lahko izmenjevali izkušnje in se učili od uspešnih zgodb. Če želimo, da bo prihodnost kmetijstva svetla, moramo ustvariti okolje, kjer bodo mladi v njem prepoznali ne le izzive, temveč tudi priložnosti za osebni in poklicni razvoj. Le s skupnimi prizadevanji družbe, izobraževalnih ustanov in politike bomo lahko zagotovili, da bo kmetijstvo ostalo pomembna in trajnostna panoga, ki bo skrbela za prehransko varnost prihodnjih generacij

PRILOGE:

- Intervjuji
- Ankete

INTERVJU Z GOSPODARJEM EKOLOŠKE KMETIJE VOGELNIK

1. Kako dolgo tradicijo že ima vaša kmetija, kako dolgo je že ekološka in kdo vse dela na njej?
2. Zakaj ste se na kmetiji odločili za ekološko pridelavo?
3. S čim vse se ukvarjate na kmetiji?
4. Ali se vam delo na kmetiji zdi zahtevno?
5. Kako prodajate svoje pridelke oz. izdelke?
6. Kako želite v prihodnje še razvijati vašo kmetijo?
7. Ali imate naslednika?
8. Kaj menite, zakaj se mladi ne odločajo z kmetijstvo?
9. Ali se vašim otrokom norčujejo v šoli, ker je iz kmetije?
10. Ali ste ponosni, da ste si izbrali ta poklic?
11. Kaj se vam trenutno zdi največja problematika v kmetijstvu?

INTERVJU Z GOSPODARJEM KMETIJE PLETERŠEK

1. Zakaj ste se odločili za kmetijstvo?
2. Imate kakšnega naslednika?
3. S katero panogo se ukvarjate?
4. Zakaj ste se odločili za to panogo?
5. Kaj menite, zakaj se mladi ne odločajo z kmetijstvo?
6. Se vam zdi delo na kmetiji težko?
7. Če bi se lahko še enkrat odločili, ali bi se ukvarjali z kmetijstvom, bi se odločili enako?
8. Se vam zdi, da se mladi ne odločajo za kmetijstvo, zaradi premajhnega zaslužka?
9. Hodite na dopuste (kdaj in za koliko časa?), ali vam čas ne dopušča?
10. Kaj bi morda morali spremeniti, da bi dobili mladi zanimanje za kmetijstvo?
11. Kakšen ugled ima po vašem kmet v Sloveniji?
12. Kaj menite, kakšno je finančno stanje v kmetijstvu?

VIRI:

- SURS
- Podatkovna baza SiStat
- Home - Eurostat
- Copa Cogeca
- Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije | KGZ Slovenije
- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano | GOV.SI
- Kmet nekoč in danes - Slovenec
- Lepo je biti kmet
- Skupna kmetijska politika: preveč nejasnosti in premalo izračunov | KGZ Slovenije
- Zakaj je produktivnost dela v kmetijstvu EU upadla, v Sloveniji ne
- Okoljski problemi kmetijstva
- Pomoč za delo na kmetijah je nemogoče dobiti | Kmečki Glas
- Kviz Mladi in kmetijstvo | KGZ Slovenije
- Kmetijstvo - Urad RS za mladino - mlad.si